

Illuminated Manuscript Production in Medieval Iceland

*Literary and Artistic Activities of the Monastery
at Helgafell in the Fourteenth Century*

by

STEFAN DRECHSLER

BREPOLS

Table of Contents

List of Illustrations	9
Notes on Terminology, Abbreviations, and Images	23
Acknowledgements	24
Introduction	
The Helgafell Manuscripts	25
Chapter 1	
An Analysis of Medieval Icelandic Manuscript Cultures	35
Chapter 2	
Helgafell: An Augustinian House of Canons Regular in Western Iceland	41
Chapter 3	
The Scriptorium	51
Chapter 4	
European Artworks	169
Chapter 5	
Back at Western Icelandic Scribal Desks	223
Conclusion	
Helgafell and the Wider North-Atlantic World	233
Bibliography	239
General Index	261
Index of Manuscripts and Archival Sources	263
Index of Personal Names and Titles	267
Index of Place Names	269
Index of Scriptoria, Manuscript Groups, Scribes, and Illuminators	271
Index of Texts	273

List of Illustrations

Figures

Figure 1.	‘Romanesque ornamentation’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 1 ^{va1-4} . 1360.	53
Figure 2.	‘Romanesque ornamentation’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 20 ^{vb20-23} . 1370.	54
Figure 3.	‘Romanesque ornamentation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 58 ^{va18-20} . 1363.	54
Figure 4.	‘John the Baptist, Elizabeth, and Zacharias’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 1 ^r . 1360.	56
Figure 5.	‘Head of Christ’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 673 a III 4to (Íslenska Teiknibókin), f. 1 ^r . 1360.	57
Figure 6.	‘John the Baptist’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 1 ^{va10-17} . 1360.	57
Figure 7.	‘The holy family’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 5 ^{ra27-37} . 1360.	61
Figure 8.	‘Contribution of scribe H Ská 1’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 132 fol. (Möðruvallabók), f. 86 ^{va25-29} . 1330–70.	68
Figure 9.	‘Spiral tendrils’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 83 ^{rb8-13} . 1363.	69
Figure 10.	‘Spiral tendrils and <i>œufs-de-grenouille</i> ’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3270 4to, f. 60 ^{vb5-10} . 1350.	69
Figure 11.	‘ <i>Œufs-de-grenouille</i> ’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 56 ^{vb3-5} . 1363.	69
Figure 12.	‘Romanesque ornamentation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3268 4to, f. 27 ^{vl4-15} . 1350.	70
Figure 13.	‘Romanesque ornamentation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 7 ^{vb6-8} . 1363.	70
Figure 14.	‘Zoomorphic figures’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3270 4to, f. 48 ^{va7-10} . 1350.	70
Figure 15.	‘Background pattern’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 42 ^{rb17-20} . 1340.	71
Figure 16.	‘Initial letter fillings’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3270 4to, f. 77 ^{va1-3} . 1350.	71

Figure 17.	‘Initial letter fillings’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 37 ^{vb21-24} . 1340.	71
Figure 18.	‘Annunciation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 1 ^{va1-5} . 1363.	73
Figure 19.	‘Throne of Grace with additional figure’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 2 ^{rb17-22} . 1363.	73
Figure 20.	‘Throne of Grace’, Stockholm, Riksarkivet, Codex Ps. 24, Fr 28002, f. 1 ^{ra1-7} . 1350.	75
Figure 21.	‘Christ in Majesty with additional figure’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 1 ^{va7-12} . 1340.	76
Figure 22.	‘Calvary group’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 5 ^{vb4-9} . 1363.	76
Figure 23.	‘Calvary group’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3270 4to, f. 23 ^{vb1-10} . 1350.	76
Figure 24.	‘Measurement of <i>vaðmál</i> ’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 9 ^{ra} . 1363.	77
Figure 25.	‘Measurement of <i>vaðmál</i> ’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 6 ^{va} . 1340.	77
Figure 26.	‘Killing scene’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 9 ^{vb22-27} . 1363.	77
Figure 27.	‘Social obligations’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 27 ^{ra19-24} . 1363.	78
Figure 28.	‘Old and young man’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 31 ^{ra22-28} . 1363.	79
Figure 29.	‘Lease of land’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 34 ^{ra4-11} . 1363.	79
Figure 30.	‘Lease of land’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 168 a 4to, f. 30 ^{vi-5} . 1360.	80
Figure 31.	‘Lease of land’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 27 ^{rb4-9} . 1340.	80
Figure 32.	‘Cutting of a whale’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 51 ^{rb15-21} . 1363.	81
Figure 33.	‘Negotiation scene’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 55 ^{rb8-14} . 1363.	81
Figure 34.	‘Negotiation scene’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 45 ^{vb4-8} . 1340.	82

Figure 35.	‘Agreement for a sea voyage’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 61 ^{va23-28} . 1363.	82
Figure 36.	‘Agreement for a sea voyage’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 168 a 4to, f. 48 ^{va9-13} . 1360.	83
Figure 37.	‘Agreement for a sea voyage’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 51 ^{ra5-10} . 1340.	83
Figure 38.	‘Prosecution and execution’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 67 ^{va20-25} . 1363.	84
Figure 39.	‘Prosecution and execution’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 55 ^{va} . 1340.	85
Figure 40.	‘Prosecution and execution’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 168 a 4to, f. 54 ^v . 1360.	86
Figure 41.	‘Consecration’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 91 ^{ra4-9} . 1363.	87
Figure 42.	‘Baptism’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 107 ^{va3-9} . 1363.	88
Figure 43.	‘Baptism’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 a 4to, f. 89 ^{va1-8} . 1350.	89
Figure 44.	‘Ex libris’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 3 ^{vb1-5} . 1387-94.	93
Figure 45.	‘Ornamentation and grylli figures’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3268 4to, f. 7 ^{va4-8} . 1350.	98
Figure 46.	‘Ornamentation’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 156 ^{ra4-9} . 1370.	98
Figure 47.	‘Grylli figures’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 164 ^{ra25-34} . 1387-94.	98
Figure 48.	‘Grylli figures’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3268 4to, f. 30 ^{ra5-8} . 1350.	99
Figure 49.	‘Grylli figures’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 78 ^{rb4-8} . 1370.	99
Figure 50.	‘Human head’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3270 4to, f. 3 ^{vb16-17} . 1350.	99
Figure 51.	‘Human head’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 7 ^{vb40-42} . 1370.	99
Figure 52.	‘Ornamentation and initial’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 84 ^{rb16-20} . 1340.	99

Figure 53.	'Ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 79 ^{ra} . 1387–94.	100
Figure 54.	'Initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 139 4to, f. 55 ^{r2-4} . 1400.	101
Figure 55.	'God in Majesty', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 1 ^{va1-7} . 1370.	102
Figure 56.	'Noah builds the ark', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 12 ^{rb1-8} . 1370.	103
Figure 57.	'Noah builds the ark', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 225 fol., f. 8 ^{vb27-37} . 1400.	104
Figure 58.	'Abraham and Lot', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 22 ^{rb36-46} . 1370.	104
Figure 59.	'Isaac, Jacob, and Rebecca', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 34 ^{va1-8} . 1370.	104
Figure 60.	'Isaac, Jacob, and Rebecca', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 227 fol., f. 38 ^{ra10-19} . 1350.	105
Figure 61.	'God and Joshua', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 70 ^{ra1-8} . 1370.	106
Figure 62.	'God and Joshua', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 227 fol., f. 71 ^{va1-13} . 1350.	106
Figure 63.	'Elkanah or Saul enthroned', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 79 ^{rb21-29} . 1370.	107
Figure 64.	'Óláfr Tryggvason and Þyri Haraldsdóttir', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 69 ^{rb17-23} . 1387–94.	108
Figure 65.	'Samuel anoints Saul', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 81 ^{va31-39} . 1370.	108
Figure 66.	'Samuel anoints Saul', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 225 fol., f. 50 ^{vb9-18} . 1400.	108
Figure 67.	'David plays the harp', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 88 ^{ra1-9} . 1370.	109
Figure 68.	'Solomon and Queen Saba', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 96 ^{va7-14} . 1370.	109
Figure 69.	'Massinissa and servant', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 110 ^{ra17-25} . 1370.	110
Figure 70.	'Darius III enthroned', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 129 ^{ra32-40} . 1370.	111

Figure 71.	‘Zoomorphic initial’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 146 ^{vb28–35} . 1370.	112
Figure 72.	‘Zoomorphic initial’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 93 ^{va13–16} . 1370.	113
Figure 73.	‘Haraldr <i>hárfa</i> grí Hálfðanarson and servant’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 5 ^{va19–28} . 1387–94.	114
Figure 74.	‘Ownership note’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 239 fol., f. 1 ^r . 1400.	117
Figure 75.	‘Minor initial’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 239 fol., f. 11 ^{vs–6} . 1360.	118
Figure 76.	‘Minor initial’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 29 ^{va31–33} . 1375. Reproduced with permission from Den Arnamagnæanske Samling.	118
Figure 77.	‘Minor initial’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 109 ^{rb25–27} . 1363.	119
Figure 78.	‘Annunciation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 239 fol., f. 2 ^{v1–8} . 1360.	119
Figure 79.	‘Rebecca praying’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 225 fol., f. 23 ^{ra26–36} . 1400.	120
Figure 80.	‘Ornamentation’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 239 fol., f. 45 ^v . 1370.	120
Figure 81.	‘Foliage pattern’, Stockholm, Kungliga Biblioteket, MS Isl. Perg. fol. 5, f. 48 ^r . 1370.	120
Figure 82.	‘Minor initial’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 239 fol., f. 41 ^{vs9–10} . 1370.	120
Figure 83.	‘Two bishops’, Stockholm, Kungliga Biblioteket, MS Isl. Perg. fol. 5, f. 1 ^r . 1370.	124
Figure 84.	‘Minor initial’, Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 67 ^{ra17–19} . 1363.	125
Figure 85.	‘Extensions of small initials’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 12 ^{rb14–16} . 1370.	126
Figure 86.	‘Extensions of small initials’, Stockholm, Kungliga Biblioteket, MS Isl. Perg. fol. 5, f. 22 ^r . 1370.	126
Figure 87.	‘Small initial’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 73 b fol. (Bæjarbók á Rauðasandi), f. 3 ^{va19–21} . 1370.	128
Figure 88.	‘Small initial’, Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 325 X 4to, f. 8 ^{ra31–33} . 1370.	128

Figure 89.	'Lombardic capital letter', Stockholm, Kungliga Biblioteket, MS Isl. Perg. 4:o 34, f. 105 ^{ra18-20} . 1370.	128
Figure 90.	'Lombardic capital letter', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 325 X 4to, f. 3 ^{va10-20} . 1370.	128
Figure 91.	'Major initial', Stockholm, Kungliga Biblioteket, MS Isl. Perg. 4:o 34, f. 112 ^{vb} . 1370.	131
Figure 92.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 94 ^{vb1-2} . 1370.	134
Figure 93.	'Magnús Hákonarson and Jón Einarsson', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 8 ^{rb1-11} . 1350.	135
Figure 94.	'Magnús Hákonarson and Jón Einarsson', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 1 ^{va1-10} . 1340.	136
Figure 95.	'Christ in Majesty', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 9 ^{rb1-7} . 1350.	137
Figure 96.	'Christ in Majesty', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 2 ^{va16-22} . 1340.	137
Figure 97.	'King and Bishop', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 12 ^{ra10-17} . 1350.	138
Figure 98.	'Payment of wergild', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 15 ^{va15-21} . 1350.	139
Figure 99.	'Payment of wergild', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 b 4to, f. 7 ^{va4-8} . 1340.	140
Figure 100.	'Seizure of thief', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 347 fol. (Belgsdalsbók), f. 60 ^{va10-14} . 1350.	141
Figure 101.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 2, f. 1 ^{ra} . 1370.	144
Figure 102.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 219 fol., f. 7 ^{ra10-13} . 1370.	145
Figure 103.	'Minor initial', Reykjavík, Landsbókasafn Íslands, JS fragm 5, f. 1 ^{ra22-26} . 1370.	145
Figure 104.	'Minor initial', Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 219 fol., f. 2 ^{rb35-37} . 1370.	145
Figure 105.	'Minor initial', Reykjavík, Landsbókasafn Íslands, Lbs fragm 6, f. 1 ^{rb10-12} . 1370.	145
Figure 106.	'Minor initial', Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 219 fol., f. 5 ^{ra4-6} . 1370.	145

Figure 107.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 141 ^{ra25-27} . 1363.	145
Figure 108.	'Minor initial and rubric', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 61 fol., f. 48 ^{ra} . 1350.	150
Figure 109.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 653 a 4to, f. 3 ^{ri6-18} . 1350.	151
Figure 110.	'Minor initial', Reykjavík, Landsbókasafn Íslands, JS fragm 7, f. 2 ^{r22-24} . 1350.	151
Figure 111.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 653 a 4to, f. 4 ^{vi4-16} . 1350.	152
Figure 112.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 10 ^{rb12-14} . 1370.	152
Figure 113.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 156 4to, f. 40 ^{vs-6} . 1350.	152
Figure 114.	'Minor initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 156 4to, f. 46 ^{v20-21} . 1350.	152
Figure 115.	'Main initial', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 156 4to, f. 32 ^{v12-15} . 1350.	154
Figure 116.	'Zoomorphic ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 36 ^{va3-7} . 1370.	156
Figure 117.	'Zoomorphic ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 96 ^{ra14-16} . 1370.	156
Figure 118.	'Zoomorphic ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 168 a 4to, f. 17 ^r . 1360.	157
Figure 119.	'Spiralling tendrils', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 40 ^{va9-17} . 1370.	157
Figure 120.	'Spiralling tendrils', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 45 fol. (Codex Frisianus), f. 41 ^{vb25-32} . 1325.	157
Figure 121.	'St Peter', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 1 ^{va21-25} . 1370.	158
Figure 122.	'St Paul', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 27 ^{va31-36} . 1370.	158
Figure 123.	'St John', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 40 ^{ra1-5} . 1370.	159
Figure 124.	'James the Great', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 47 ^{rb19-25} . 1370.	159

Figure 125.	'St Thomas', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 82 ^{ra1-7} . 1370.	159
Figure 126.	'St Bartholomew', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 89 ^{rb32-37} . 1370.	160
Figure 127.	'Oxidation of rubrics and initials', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 2 ^v . 1370.	160
Figure 128.	'Minor initial', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 25 ^{ra35-37} . 1375.	164
Figure 129.	'Minor initial', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 8 ^{va5-7} . 1350.	164
Figure 130.	'Minor initial', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 24 ^{va12-17} . 1375.	164
Figure 131.	'Minor initial', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 7 ^{vb45-47} . 1350.	165
Figure 132.	'Fides, Spes, and Caritas', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 15 ^{va1-6} . 1375.	165
Figure 133.	'Martha, Mary Magdalene, and Lazarus', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 19 ^{va39-42} . 1375.	166
Figure 134.	'St Agate', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 26 ^{ra15-20} . 1375.	166
Figure 135.	'St Margaret', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 233 a fol., f. 27 ^{rb33-37} . 1375.	167
Figure 136.	'Ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 41 ^{rb3-7} . 1340.	170
Figure 137.	'Ornamentation', Oslo, Riksarkivet, NRA 1 C II, f. 1 ^{r4-9} . 1250.	170
Figure 138.	'Ornamentation', Cambrai, Bibliothèque Municipale, MS 856, fol. 171 ^{vb} . 1225.	171
Figure 139.	'Acanthus leaves', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 350 fol. (Skarðsbók), f. 30 ^{rb8-10} . 1363.	171
Figure 140.	'Acanthus leaves', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 5 ^{va12-14} . 1370.	171
Figure 141.	'Acanthus leaves', Oslo, Riksarkivet, NRA 7, f. 1 ^r . 1350.	172
Figure 142.	'Acanthus tendrils', Oslo, Riksarkivet, NRA 2, f. 1 ^{ra} . 1310.	172
Figure 143.	'Acanthus leaves', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, SÁM 1 (Codex Scardensis), f. 50 ^{rb1-6} . 1370.	172

Figure 144.	'Ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 6o 4to, f. 102 ^{va3-5} . 133o.	173
Figure 145.	'Ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 6o 4to, f. 99 ^{ra12-14} . 133o.	173
Figure 146.	'Ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 51 ^{rb42-47} . 137o.	173
Figure 147.	'Ornamentation', Paris, Bibliothèque Mazarine, MS 7, 25 ^{va7-15} . 115o.	173
Figure 148.	'Ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 343 fol. (Svalbarðsbók), f. 33 ^{rb16-20} . 134o.	174
Figure 149.	'Ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1157 fol. (Konungsbók Grágásar), f. 9 ^{va4-8} . 130o.	174
Figure 150.	'Ornamentation', London, British Library, MS Add. 17738 (Floreffe Bible), f. 99 ^{rb3-11} . 117o.	176
Figure 151.	'Ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 45 fol. (Codex Frisianus), f. 69 ^{vb1-6} . 1325.	176
Figure 152.	'Ornamentation', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 327o 4to, f. 34 ^{vb11-15} . 135o.	176
Figure 153.	'Channel style', Dijon, Bibliothèque Municipale, MS 188, fol. 2 ^{ra} . 123o.	177
Figure 154.	'Ornamental carving on wooden door posts', Oslo, Kulturhistorisk Museum, C 33291. 1150-1200.	177
Figure 155.	'Fleuronée ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 56 fol., f. 1 ^{ra6-13} . 130o.	178
Figure 156.	'Fleuronée ornamentation', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 226 fol., f. 119 ^{ra19-23} . 137o.	178
Figure 157.	'Fleuronée ornamentation', Paris, Bibliothèque Mazarine, MS 732, fol. 69 ^{ra1-8} . 125o.	179
Figure 158.	'Fleuronée ornamentation', Oslo, Riksarkivet, NRA 24, f. 1 ^r . 135o.	179
Figure 159.	'Muldenfaltenstil', Lund, Universitetsbiblioteket, Mh 15 (Lundarbók), f. 61 ^{va4-9} . 132o.	180
Figure 160.	'Muldenfaltenstil', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 241 a I fol., f. 84 ^{vb16-23} . 1325.	180
Figure 161.	'Lovers and the God of Love', Paris, Bibliothèque Nationale de France, MS Français 2186, fol. 1 ^r . 1200-1300.	181
Figure 162.	'Elkanah and Two Wives', Paris, Bibliothèque Mazarine, MS 13, fol. 114 ^{vb8-14} . 1270-80.	182
Figure 163.	'Artaxerxes and Nehemiah', Besançon, Bibliothèque Municipale, MS 24, fol. 90 ^{rb} . 1270-1300.	182

- Figure 164. 'Deceased farmer', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3269 a 4to, f. 30^{vb1-5}. 1350. 183
- Figure 165. 'Vision of Ezekiel', Paris, Bibliothèque Mazarine, MS 15, fol. 316^r. 1250. 183
- Figure 166. 'Calvary group', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 733 4to, f. 5^{va21-30}. 1330. 185
- Figure 167. 'Fleuronnée ornamentation', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 14^{vi8-27}. 1360. 186
- Figure 168. 'Tunics', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 3268 4to, f. 2^{va1-6}. 1350. 186
- Figure 169. 'Tunics', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 24^{r8-25}. 1360. 187
- Figure 170. 'King Magnús Hákonarson and servant', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 1^{vi1-19}. 1360. 188
- Figure 171. 'Christ in Majesty', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 2^v. 1360. 189
- Figure 172. 'Christ in Majesty', Dresden, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, Mscr.Dresd.M.32, f. 4^v. 1320. 190
- Figure 173. 'Christ in Majesty', Oldenburg, Landesbibliothek, CIM I 410, f. 6^v. 1336. 190
- Figure 174. 'Fighting knights', Paris, Bibliothèque Nationale de France, MS Lat. 10435, fol. 1^r. 1290. 191
- Figure 175. 'King and bishop', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 6^{rs-21}. 1360. 191
- Figure 176. 'Peacocks', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 733 4to, f. 6^r. 1330. 192
- Figure 177. 'Peacocks', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 26^r. 1360. 192
- Figure 178. 'Ape-faced tormentors', Bergen, Universitetsmuseet – Historisk Museum, MA 128. 1325. 193
- Figure 179. 'Elongated dog chasing a fox', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 168 a 4to, f. 43^r. 1360. 194
- Figure 180. 'Elongated dog chasing a rabbit', Paris, Bibliothèque Nationale de France, MS Lat. 10435, fol. 2^v. 1290. 194
- Figure 181. 'Fleur-de-lis ornamentation', Brussels, Koninklijke Bibliotheek van België, MS 9961–62 (Brussels Peterborough Psalter), f. 1^r. 1318. 195
- Figure 182. 'Grotesque figure', Cambridge, Fitzwilliam Museum, MS 242 (Pabenhams-Clifford Hours), f. 55^v. 1310. 196

Figure 183.	'Grotesque figure', Copenhagen, Det Kongelige Bibliotek, GKS 1154 fol. (Codex Hardenbergianus), f. 9 ^v . 1360.	196
Figure 184.	'Ornamentation', Cambridge, University Library, MS Dd.8.2 (Cambridge Library Psalter), f. 38 ^{rb} . 1310.	197
Figure 185.	'Ornamentation', Oslo, Riksarkivet, NRA 2933, f. 1 ^r . 1310.	197
Figure 186.	'Prosecution and execution', Cambridge, St John's College, MS A.4 (Brewes-Norwich Commentaries), fol. 61 ^{va} . 1350.	198
Figure 187.	'Resurrection of Christ', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 673 a III 4to (Íslenska Teiknibókin), f. 2 ^r . 1360.	199
Figure 188.	'Resurrection of Christ', London, British Library, Stowe MS 12 (Stowe Breviary), f. 87 ^{rb1-8} . 1325.	201
Figure 189.	'Resurrection of Christ', London, British Library, MS Add. 49622 (Gorleston Psalter), f. 198 ^{va} . 1325.	201
Figure 190.	'John the Baptist', London, British Library, MS Add. 42130 (Lutrell Psalter), f. 40 ^v . 1340.	203
Figure 191.	'The Presentation of Christ at the Temple', Norwich, Castle Museum, MS 158.926.4f (Norwich Hours), f. 53 ^{vi-5} . 1320.	204
Figure 192.	'St Margaret', London, British Library, MS Add. 42130 (Lutrell Psalter), f. 37 ^r . 1340.	205
Figure 193.	'St Margaret', London, British Library, Stowe MS 12 (Stowe Breviary), f. 274 ^{vb1-6} . 1325.	205
Figure 194.	'Christ in Majesty with additional figure', Oxford, All Souls College, MS 7 (All Souls Psalter), f. 91 ^{ra5-7} . 1325.	206
Figure 195.	'Negotiation scene', London, British Library, Stowe MS 12 (Stowe Breviary), f. 125 ^{vb11-16} . 1325.	206
Figure 196.	'Ape holding a pole', London, British Library, MS Add. 42130 (Lutrell Psalter), f. 73 ^r . 1340.	207
Figure 197.	'Figural style', Oxford, Bodleian Library, MS Douce 366 (Ormesby Psalter), f. 10 ^{ri-14} . 1325.	208
Figure 198.	'Last Judgement', Oxford, Bodleian Library, MS Douce 366 (Ormesby Psalter), f. 23 ^{v6-7} . 1325.	209
Figure 199.	'Last Judgement', Norwich, Castle Museum, MS 158.926.4f (Norwich Hours), f. 165 ^{vi2-15} . 1320.	210
Figure 200.	'Doeg killing the priests of Nob', Oxford, Bodleian Library, MS Douce 366 (Ormesby Psalter), f. 71 ^{vs-9} . 1325.	211
Figure 201.	'King and fool', London, British Library, Stowe MS 12 (Stowe Breviary), f. 180 ^{ra13-18} . 1325.	212

Figure 202.	'Haraldr <i>hárfagri</i> Hálfðanarson and Hálfðanr <i>svarti</i> ', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 76 ^{ra11-18} . 1387–94.	212
Figure 203.	'Marginalia', London, British Library, MS Add. 49622 (Gorleston Psalter), f. 191 ^v . 1325.	213
Figure 204.	'Marginalia', London, British Library, MS Add. 42130 (Lutrell Psalter), f. 70 ^v . 1340.	213
Figure 205.	'Marginalia', London, British Library, MS Add. 49622 (Gorleston Psalter), f. 8 ^r . 1325.	214
Figure 206.	'Marginalia', Norwich, Castle Museum, MS 158.926.4f (Norwich Hours), f. 11 ^r . 1320.	214
Figure 207.	'Marginalia', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, GKS 1005 fol. (Flateyjarbók), f. 9 ^v . 1387–94.	215
Figure 208.	'Figural style', London, British Museum, 1922.0412.1.CR (Tring Tiles). 1330.	218
Figure 209.	'Giraldus', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM 240 IX fol., f. 9 ^r . 1350–1400.	224
Figure 210.	'St Peter', Reykjavík, Landsbókasafn Íslands, JS fragm 13, f. 1 ^{r8-10} . 1400.	225
Figure 211.	'Óláfr <i>helgi</i> Haraldsson and St Þorlákr', Reykjavík, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, AM 351 fol. (Skálholtsbók eldri), f. 2 ^{ra1-9} . 1450.	231
Figure 212.	'Abraham, Isaac and Jacob', Copenhagen, Den Arnamagnæanske Samling, AM Acc 7c V, f. 3 ^{ra27-30} . 1350.	236

Diagrams

Diagram 1.	Network of AM 233 a fol.	62
Diagram 2.	Network of A Hel 1, the 'Helgafell Master'.	68
Diagram 3.	Network of Magnús Þórhallsson.	97
Diagram 4.	Network of AM 239 fol.	121
Diagram 5.	Network of MS Isl. Perg. fol. 5.	123
Diagram 6.	Network of AM 347 fol. (Belgsdalsbók).	144
Diagram 7.	Network of SÁM 1 (Codex Scardensis).	163

Maps

Map 1.	Monasteries and dioceses in medieval Iceland.	45
Map 2.	Purchases of land near Helgafell.	46

Tables

Table 1.	The Helgafell manuscripts and fragments.	27
Table 2.	The Helgafell network (philology).	29
Table 3.	The Helgafell network (art history).	29
Table 4.	The abbots of Helgafell in the thirteenth and fourteenth centuries.	43
Table 5.	Grouping of manuscripts and fragments (co-)written by H Hel 1.	52
Table 6.	Textual content and dating of AM 233 a fol.	53
Table 7.	Miniatures and major initials in AM 233 a fol. (ff. 1–12).	55
Table 8.	The Þingeyrar manuscripts.	59
Table 9.	Textual arrangement of AM 350 fol. (Skarðsbók).	64
Table 10.	The <i>Skálholtsannáll hinn forni</i> manuscripts.	66
Table 11.	The Möðruvellir manuscripts.	67
Table 12.	Major initials in AM 350 fol. (Skarðsbók).	72
Table 13.	Gatherings, textual division, and dating of AM 226 fol.	91
Table 14.	Dating of <i>Stjórn</i> -sections in AM 226 fol.	91
Table 15.	The Munkaþverá manuscripts.	94
Table 16.	Manuscripts written and/or illuminated by Magnús Þórhallsson.	95
Table 17.	Major initials in AM 226 fol.	103
Table 18.	Major initials in AM 227 fol.	115
Table 19.	Major initials in AM 225 fol.	115
Table 21.	Content and scribes of AM 239 fol.	116
Table 20.	Number and distribution of major initials in AM 225 fol., AM 226 fol., and AM 227 fol.	116
Table 22.	Major initials in AM 239 fol.	118
Table 23.	Textual content, scribes, and dating of MS Isl. Perg. fol. 5.	122
Table 24.	Miniatures and major initials of MS Isl. Perg. fol. 5.	124
Table 25.	Textual arrangement of AM 325 X 4to & AM 325 VIII 3 a 4to.	127

Table 26. Gatherings and textual arrangement of MS Isl. Perg. 4:o 34.	129
Table 27. Dating and scribal contributions to AM 347 fol. (Belgsdalsbók).	132
Table 28. Gatherings and textual arrangement of AM 347 fol. (Belgsdalsbók).	133
Table 29. Historiated Book Painting in AM 347 fol. (Belgsdalsbók).	136
Table 30. Textual arrangement of AM 219 fol.	143
Table 31. Textual arrangement of AM 73 b fol. (Bæjarbók á Rauðasandi).	146
Table 32. Textual arrangement of AM 383 IV 4to.	147
Table 33. Grouping and dating of manuscripts and fragments written by H Hel 2.	148
Table 34. Gatherings and textual arrangement of AM 61 fol.	149
Table 35. Spaces left to accommodate initials in AM 61 fol.	150
Table 36. Content and length of AM 653 a 4to & JS fragm 7.	151
Table 37. Gatherings of AM 156 4to.	153
Table 38. Initials in AM 156 4to.	153
Table 39. Gatherings, textual arrangement, and dating of SÁM 1 (Codex Scardensis).	155
Table 40. Major initials in SÁM 1 (Codex Scardensis).	156
Table 41. The Barðastrandasýsla manuscripts.	162
Table 42. Textual content of AM 233 a fol. (ff. 15–27).	163
Table 43. Major initials in AM 233 a fol. (ff. 15–27).	164
Table 44. The Kringla manuscripts.	175
Table 45. East Anglian book painting and AM 673 a III 4to (Íslenska Teiknibókin).	200
Table 46. Norwich book painting, A Hel 1 (the ‘Helgafell Master’), and A Hel 2.	202
Table 47. Norwich book painting and Magnús Þórhallsson.	209